

Identiteit

Het aantal depressies en diagnoses zoals autisme en ADHD is de laatste jaren enorm toegenomen. Of nog: jongeren lijken geen normen en waarden meer te hebben en de graaicultuur en het winstbejag swingen de pan uit. En steeds meer mensen voelen dat er iets niet klopt, maar hoe komt dat? Volgens psychoanalyticus Paul Verhaeghe wordt onze identiteit niet zozeer gevormd door genen en erfelijke factoren, maar bepalen onze normen en waarden hoe we ons gedragen en hoe we omgaan met gezondheid, opvoeding, economie en ecologie. De laatste dertig jaar zijn die normen en waarden niet verdwenen, zoals sommigen beweren, maar wel drastisch veranderd. We beseffen dat niet, omdat we er middenin zitten, maar we worden er stilaan collectief ziek van. In het boek 'Identiteit' schetst Verhaeghe een ontluisterend beeld van onze samenleving. Efficiëntie en winst zijn de enige drijfveren geworden. Het gevolg: een enorme toename aan controle, klemtoon op 'de beste zijn' (alleen die wordt beloond) en steeds minder zeggenschap voor het individu. Succes is de norm en wie faalt is daar zelf verantwoordelijk voor. Onze kinderen moeten kunnen stilzitten, flexibel, aandachtig en sociaal zijn, en op topniveau presteren. Wie dat niet kan, is niet normaal en moet wel ziek zijn. En de door winst gedreven farmaceutische industrie staat klaar

met medicatie. Het zijn de normen van een maatschappij die bepalen wat 'normaal' is of 'gestoord'. Zo vertoonden mensen in de Victoriaanse tijd heel andere ziektebeelden dan nu, omdat veel van wat wij nu normaal vinden toen verboden was. Verhaeghe ontkent het bestaan van echte psychiatrische probleemgevallen niet, maar iedereen die niet aan de sociale norm voldoet biologisch ziek verklaren, is beangstigend.

Ziekenhuizen zijn gezondheidsbedrijven geworden en scholen kennisbedrijven, meent Verhaeghe. De economische *race* bepaalt ons doen en laten, en we laten ons meevoeren naar de afgrond. We voeden onze kinderen op met het idee dat ze moeten presteren en we hollen zelf alle trends en hypes achterna om er toch maar bij te horen...

'Identiteit' is geen vrolijke lectuur, maar het is een fantastisch werk dat de lezer de ogen opent. *Gnothi seauton* ('ken uzelf') stond al te lezen op de tempel van Apollo. Omdat uit zelfkennis inzicht geboren wordt, en de kracht om te veranderen. Verhaeghe schrijft ons met dit boek alvast een hele brok inzicht toe.

■ **Identiteit, Paul Verhaeghe, De Bezige Bij, 19,90 euro**

K.V.L.

De Bond 19/10/12